

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.4.20>

NIKTÓRE PROBLEMY REGULACJI LEGISLACYJNYCH KONTROLI PUBLICZNEJ POLICJI

Alona Komziuk

*wykładowca Katedry Prawa Administracyjnego i Postępowania
Charkowskiego Narodowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Charków, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-2615-103X

e-mail: alenakomzuc@gmail.com

Adnotacja. Artykuł określa istotę kontroli publicznej w administracji publicznej i cechy jej realizacji w odniesieniu do działalności Narodowej Policji Ukrainy. Podkreślono, że kontrolę publiczną można uznać za kontrolę tylko warunkowo, jest to pewna „quasi-kontrola”, ponieważ jej podmioty nie mają uprawnień kontrolnych (w klasycznym sensie), w szczególności prawa do ingerencji w działalność operacyjną podmiotów administracji publicznej, prawa do samodzielnego pociągania do odpowiedzialności, wyniki ich działalności mają głównie charakter doradczy. Nakreślono system normatywno-prawnych regulacji kontroli publicznej policji, stwierdzono, że w ustawie Ukrainy „O Narodowej Policji” formy kontroli publicznej nad działalnością policji są w pełni określone, ich lista powinna zostać uzupełniona o inne formy, którymi mogą być np. publiczna dyskusja nad projektami decyzji, relacje z działaniami policji w mediach, ewidencja opinii publicznej do oceny jej działalności i tym podobne.

Słowa kluczowe: policja, kontrola publiczna, regulacje prawne, doskonalenie.

CERTAIN PROBLEMS OF LEGISLATIVE REGULATION OF PUBLIC CONTROL OF THE POLICE

Alona Komziuk

*lecturer at the Department of Administrative Law and Procedure
of Kharkiv National University of Internal Affairs (Kharkiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-2615-103X

e-mail: alenakomzuc@gmail.com

Abstract. The article defines the essence of public control in public administration and the peculiarities of its implementation in relation to the activities of the National Police of Ukraine. It is emphasized that public control can be recognized as control only conditionally, it is a kind of «quasi-control», because its subjects have no control (in the classical sense) powers, including the right to interfere in the operational activities of public administration, the right to prosecute, the results of their activities are mainly of a recommendatory nature. The system of normative and legal regulation of public control of the police is outlined, it is concluded that the Law of Ukraine «On the National Police» defines the forms of public control over police activities, their list should be supplemented by other forms, such as public discussion draft decisions, coverage of police activities in the media, taking into account public opinion to evaluate its activities, etc.

Key words: police, public control, legislative regulation, improvement.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПОЛІЦІЇ

Альона Комзюк

*викладач кафедри адміністративного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ (Харків, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-2615-103X

e-mail: alenakomzuc@gmail.com

Анотація. У статті визначено сутність громадського контролю у публічному управлінні та особливості його здійснення щодо діяльності Національної поліції України. Підкреслено, що громадський контроль можна визнати контролем лише умовно, це певний «квазіконтроль», бо у його суб'єктів відсутні контрольні (у класичному розумінні) повноваження, зокрема право втручатися в оперативну діяльність суб'єктів публічної адміністрації, право самостійно притягувати до відповідальності, результати їх діяльності переважно мають рекомендаційний характер. Окреслено систему нормативно-правового регулювання громадського контролю поліції, зроблено висновок, що у Законі України «Про Національну поліцію» форми громадського контролю за діяльністю поліції визначено недостатньо повно, їх перелік варто було б доповнити й іншими формами, якими можуть бути, наприклад, громадське обговорення проектів рішень, висвітлення діяльності поліції у ЗМІ, врахування громадської думки для оцінки її діяльності тощо.

Ключові слова: поліція, громадський контроль, законодавче регулювання, удосконалення.

Постановка проблеми. Провідне місце серед суб'єктів підтримання правопорядку в державі займає Національна поліція – центральний орган виконавчої влади, який відповідно до закону служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (Про Національну поліцію, 2015). Крім важливого соціального значення взаємодії Національної поліції з громадськістю необхідність такої взаємодії має також і правові передумови. З одного боку, законодавством передбачено засади такої взаємодії, тобто поліція має відповідні повноваження для її здійснення, а з іншого, – залучення населення до правоохоронної діяльності є також важливою формою участі громадян в управлінні справами суспільства і держави. Одним із основних факторів підвищення ефективності охорони публічного порядку і боротьби з правопорушеннями, зміцнення законності та правопорядку в країні є контроль поліції громадськістю (Музичук, 2003: 11).

Стан дослідження. Питанням громадського контролю присвятили свої праці багато українських науковців, зокрема В.І. Андріяш, О.О. Борбунюк, В.М. Василенко, А.Т. Комзюк, І.С. Кравченко, Б.О. Логвиненко, Р.В. Миронюк, О.І. Невмержицький, А.О. Собакарь та ін. Проте проблеми правового регулювання громадського контролю поліції досліджені недостатньо.

Метою даної статті є визначення шляхів удосконалення законодавчого регулювання громадського контролю поліції.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія Національної поліції з громадськістю здійснюється з використанням різних засобів. Відомо, що у всіх випадках взаємодії кількох суб'єктів між ними утворюються певні зв'язки, які мають різноманітний характер, – взаємодопомога, взаємне інформування, а також взаємний контроль як система спостереження за станом справ у партнера та його коригування у разі необхідності. Поліції надано широкі повноваження щодо контролю за діяльністю будь-яких суб'єктів у державі з питань своєї компетенції, тобто мова йде про здійснення нею своїх завдань та функцій загалом, важливим засобом якого є також контроль. Наприклад, ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» прямо передбачено, що вона здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху, за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, за дотриманням спеціальних правил та порядку зберігання і використання предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення, нагляд за дотриманням порядку виходу домашніх тварин (собак) у громадських місцях, за дотриманням вимог у сфері захисту тварин від жорстокого поводження (Про Національну поліцію, 2015). Стаття 3 Закону «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» передбачає, що повсякденна (оперативна) діяльність громадських формувань з охорони громадського порядку організовується, спрямовується і контролюється відповідними органами Національної поліції, а ст. 20 – що ними ж здійснюється контроль за дотриманням цими формуваннями вимог положення (статуту) (Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону, 2003). Звісно, контроль поліцією здійснюється і з інших питань, навіть якщо про нього і не сказано в нормативних актах, адже він є універсальним засобом управлінської діяльності.

У свою чергу, діяльність Національної поліції також є об'єктом контролю з боку різних суб'єктів, включаючи громадськість. Останній отримав назву «громадський контроль», значення якого в умовах формування та розвитку громадянського суспільства постійно зростає. Варто погодитись з В.М. Василенком, що діяльність Національної поліції є невід'ємною від інтересів суспільства, неефективність роботи даного органу, в першу чергу, буде позначатись на інтересах суспільства загалом та окремих громадян, зокрема. Тому цілком закономірним є надання останнім відповідних контрольно-наглядових засобів впливу та гарантування можливості їх втілення. Насамперед, громадська активність спрямована на оцінку якості надання поліцейських послуг, що може стати інформативним підґрунтям для корегування діяльності поліції щодо виконання поставлених перед нею завдань (Василенко, 2020: 5).

У теорії управління та менеджменту контроль розглядається здебільшого як процес, що забезпечує досягнення стратегічних цілей організації; вид управлінської діяльності із забезпечення процесу, за допомогою якого керівництво організації визначає, наскільки правильні його управлінські рішення, а також напрями здійснення необхідних коректив (Олійник, 2005: 77). О.Ф. Андрійко з цього приводу наголошує, що, держава має стати захисником прав і законних інтересів кожної приватної особи в суспільстві. У своїх діях держава мусить виходити із пріоритету загальнолюдських цінностей, за якого в центрі уваги перебуває людина, її права та свободи. На це має бути спрямована діяльність держави загалом, а серед заходів її забезпечення належне місце посідає контроль за відповідністю дій державних органів, посадових осіб, державних службовців поставленим завданням у визначених для цього межах (Авер'янов, 2003: 342).

З багатьох визначень поняття контролю наведемо одне, як уявляється, найбільш розгорнуте та ґрунтовне: це сукупність дій, спрямованих на спостереження за функціонуванням відповідного об'єкта контролю з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан справ на ньому; вжиття заходів щодо запобігання правопорушенням; надання допомоги підконтрольній структурі в поновленні законності і дисципліни; встановлення причин та умов, що сприяють порушенню вимог правових норм; вжиття заходів для притягнення до правової відповідальності винних осіб (Мельничук, 1983: 208).

Контроль визначають також як сукупність дій суб'єкта управління зі спостереження за функціонуванням відповідного об'єкта контролю з метою: отримання об'єктивної та достовірної інформації про нього; застосування заходів щодо попередження правопорушень (із правом прямого втручання в оперативну

діяльність об'єкта контролю); надання допомоги підконтрольній структурі у поновленні законності і дисципліни; встановлення причин та умов, що сприяють порушенню вимог правових норм (Безпалова, Джафарова, Троян, 2017: 287).

Залежно від суб'єктів здійснення контроль у публічному управлінні може бути двох видів: державний і недержавний (він же громадський, хоча часто виділяють і самоврядний контроль, який більше схожий із державним завдяки владним повноваженням його суб'єктів).

Державний контроль полягає в контролюючих діях усіх без винятку державних структур. Його основною метою виступає дослідження взаємовідносин суб'єктів державного управління з метою підтримання законності у державному управлінні (Собакар, 2011, 58).

Громадський контроль становить сукупність дій недержавних структур, окремих осіб, наслідки яких мають рекомендаційний характер і полягають у перевірці законності діяльності органів публічної адміністрації, стану дотримання прав, свобод, інтересів фізичних та юридичних осіб під час виконання ними своїх повноважень. Його здійснюють громадські об'єднання, засоби масової інформації, громадські колегії (ради) при органах публічної адміністрації, колективи службовців (трудова колективи) суб'єктів публічної адміністрації, органи професійного самоврядування, окремі громадяни.

Основною проблемою громадського контролю називають те, що діяльність представників громадськості назвати контролем можна із значною долею умовності, оскільки в роботі багатьох з них відсутні обов'язкові ознаки контролю – право втручатися в оперативну діяльність того, кого контролюють, та право самостійно притягувати винних до юридичної відповідальності. Водночас відзначається, що окремі громадські утворення мають хоча і неповні (скорочені), але все ж досить істотні контрольні повноваження, що наближають їх до контрольних повноважень державних контролюючих органів і, перш за все, органів адміністративної юрисдикції. Це утворення, які мають повноваження щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, застосування заходів адміністративного примусу, оформлення актів перевірок, що породжують юридичні наслідки (Комзюк, Паньчук, 2003).

Отже, громадський контроль можна визнати контролем дещо умовно, це певний «квазіконтроль», бо у його суб'єктів відсутні контрольні (у класичному розумінні) повноваження, зокрема право втручатися в оперативну діяльність суб'єктів публічної адміністрації, право самостійно притягувати до відповідальності, результати їх діяльності переважно мають рекомендаційний характер (хоча є й певні винятки – профспілки, органи професійного самоврядування).

Нормативною основою громадського контролю у правоохоронній сфері, в тому числі за діяльністю Національної поліції, є норми Конституції України, зокрема щодо права громадян на участь в управлінні справами держави та суспільства, а також законів, найпершим серед котрих необхідно назвати Закон «Про Національну безпеку України», який визначає засади демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони.

Стаття 10 зазначеного Закону передбачає, що громадський контроль як вид демократичного цивільного контролю здійснюється через громадські об'єднання, членами яких є громадяни України, через депутатів місцевих рад, особисто у порядку, встановленому Конституцією України, Законом України «Про громадські об'єднання» та іншими законами України. Громадським об'єднанням гарантується можливість: 1) отримувати в установленому порядку від державних органів, зокрема від керівників складових сектору безпеки і оборони, інформацію з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони, крім інформації з обмеженим доступом; 2) здійснювати дослідження з питань національної безпеки і оборони, публічно презентувати їх результати, створювати для цього громадські фонди, центри, колективи експертів тощо; 3) проводити громадську експертизу проектів законів, рішень, програм, представляти свої висновки і пропозиції для розгляду відповідним державним органам; 4) брати участь у громадських дискусіях та відкритих парламентських слуханнях з питань діяльності і розвитку сектору безпеки і оборони, питань правового і соціального захисту військовослужбовців та працівників розвідувальних та правоохоронних органів, зокрема звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей. Засоби масової інформації, висвітлюючи питання національної безпеки і оборони, інформують суспільство про стан захисту національних інтересів України (Про національну безпеку України, 2018).

Контрольна діяльність має неабияке соціальне значення, оскільки, в першу чергу, мінімізує факти зловживання державно-владними повноваженнями та забезпечує дотримання визначальної правової цінності – прав і свобод громадян. Втім, така контрольна діяльність може здійснюватись різними способами та організаціями, відмінними також можуть бути її форми та методи. Прогресивним надбанням демократичного суспільства необхідно вважати інститут громадського контролю. Останній дає можливість представникам громадянського суспільства законними способами, не маючи владних повноважень, «перевіряти» діяльність суб'єктів публічної адміністрації та, як наслідок, виявляти правопорушення у діяльності їх посадових осіб: від дрібного хуліганства до подання завідомо неправдивої інформації під час декларування (Василенко, 2020: 89).

Значення контролю за діяльністю Національної поліції з боку громадськості важко переоцінити, адже в певному сенсі громадськість забезпечує прозорість роботи поліції, часто порушуючи питання, які внаслідок суб'єктивних і об'єктивних причин залишаються поза увагою ЗМІ, не оприлюднюється на офіційних веб-сайтах правоохоронних органів тощо. У той же час, громадськість залучається до складу комісій, які утворюються в органах поліції (наприклад, атестаційних комісій), для забезпечення об'єктивних умов відбору кандидатів на заняття посад в органах поліції (Василенко, 2020: 90).

О.Н. Свтушенко та В.І. Андріяш також розуміють громадський контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування як важливу форму реалізації демократії способом залучення громадян до управління суспільством та державою (Свтушенко, Андріяш, 2013: 224).

Під суб'єктами громадського контролю О.О. Борбунюк пропонує розуміти особу або групу осіб, які мають право здійснювати такий контроль, зокрема об'єднання громадян, громадські ради/колегії (громадські об'єднання при органах публічної адміністрації), окремих громадян (Борбунюк, 2015). А.С. Крупник зазначає, що суб'єктами громадського контролю є громадяни та громадські об'єднання – неорганізована та організована громадськість (Крупник, 2019). На думку О.І. Невмержицького, до його суб'єктів необхідно відносити громадян, громадські організації та політичні партії, профспілки та інших учасників громадянського суспільства (Невмержицький, 2019).

Сказане цілком стосується також громадського контролю поліції, хоча системне тлумачення положень Розділу VIII Закону «Про Національну поліцію» дає можливість дійти висновку про те, що законодавець під таким видом контролю розуміє діяльність як громадських, так і самоврядних структур, при чому, орієнтовану не тільки на власне контроль, а й на взаємодію між поліцією та громадянами.

Заслуговує на увагу визначення суб'єктів громадського контролю за діяльністю поліції, запропоноване Р.В. Миронюком, серед яких громадські організації загальної спрямованості; громадські організації правохоронного спрямування; ЗМІ, Громадська рада при МВС; громадські формування з охорони громадського порядку; профспілкові організації Національної поліції (Миронюк, 2020: 37).

Отже, можна зробити висновок, що до системи громадського контролю поліції входить значна кількість суб'єктів, повний їх перелік скласти досить складно. Важливо також зупинитись на формах контролю, які використовують представники громадськості у цій сфері. Відразу треба зазначити, що ці форми у Розділі VIII Закону України «Про Національну поліцію», який присвячено саме громадському контролю поліції, визначено дещо звужено, його необхідно розуміти значно ширше – як будь-які дії представників громадськості, спрямовані на встановлення реального стану діяльності поліції, наявних проблем у ній, їх причин та умов, метою якого є забезпечення максимальної ефективності зазначеної діяльності. До того ж громадським визнається також контроль органів місцевого самоврядування (самоврядний контроль), хоча останній таким називати однозначно не можна, адже зазначені органи наділені певними владними повноваженнями, які невластиві громадськості. Зупинимось на цих формах детальніше.

Тож у розділі VIII Закону «Про Національну поліцію» визначено п'ять форм «громадського контролю поліції»: звіт про поліцейську діяльність, прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції, взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування, спільні проекти з громадськістю та залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських (Про Національну поліцію, 2015).

Проте потребує уточнення насамперед назва згаданого розділу – по-перше, у ньому йдеться не тільки про громадський контроль, а й про контроль органів місцевого самоврядування, який є владним, тому до громадського його відносити не можна. По-друге, значна частина розділу насправді визначає не особливості громадського контролю поліції, а загальні форми взаємодії поліції з громадськістю. Відтак у назві розділу це має бути відображено – «Громадський та самоврядний контроль поліції. Спільні проекти з громадськістю».

Першою формою у ст. 86 Закону названо звіт про поліцейську діяльність. Сама ця форма є активно діючою і виконується в тому обсязі, що його закріплено в законодавстві. Полягає вона у підготовці щорічного звіту перед громадянами про діяльність поліції та територіальних органів поліції. Основним її змістом є аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні, відповідно, інформація про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів, а також інформація про виконання пріоритетів, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями (Про Національну поліцію, 2015). На нашу думку, доцільно було б доповнити ст. 86 також обов'язком керівників територіальних органів поліції проводити відкриті регулярні зустрічі з представниками громадськості, наприклад, один раз на квартал.

Наступною формою є прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції (ст. 87 Закону «Про Національну поліцію»). Дане положення не можна назвати «безпроблемним» і простим у застосуванні, хоча воно стало новелою національного законодавства у сфері правохоронної діяльності, оскільки було призначене для підвищення рівня демократизації роботи поліції. Незрозумілим є визначення у статті обов'язку проведення «службової перевірки» для вивчення обставин, що слугували мотивами для прийняття місцевою радою такого рішення. Ні положеннями Дисциплінарного статуту Національної поліції України, ані іншими нормативними актами у правохоронній сфері не визначено такого виду діяльності як «проведення службової перевірки», на відміну від нормативно передбачених проваджень: службове розслідування, інспектування, контрольні та цільові перевірки (Василенко, 2020: 128).

Щодо наступної форми громадського контролю, яка має назву «Взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування» (ст. 88), то її розташування у Розділі VIII Закону «Про Національну поліцію» уявляється не зовсім обгрунтованим, адже про контроль громадськості тут йдеться лише частково – як обов'язок інформування населення про стан правопорядку. Отже, положення цієї статті частково дублюють обов'язок звітувати перед населенням, про який йшлося вище, та повторюють положення 11 Закону («Взаємодія з населенням на засадах партнерства») (Василенко, 2020: 129). Тому доцільно доповнити ст. 86 обов'язком керівників територіальних органів поліції проводити відкриті зустрічі з представниками громадськості не менше ніж один раз на квартал.

Ще одна форма контролю також більше стосується взаємодії, у ст. 89 Закону «Про Національну поліцію» прямо сказано, що поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань (Про Національну поліцію, 2015). Б.О. Логвиненко та І.С. Кравченко прикладами таких проєктів називають «Громадське око», «Шкільний поліцейський», «Спільні патрулі», «Волонтери-реєстратори» тощо (Логвиненко, Кравченко, 2018: 14-15).

Нарешті, ст. 90 Закону «Про Національну поліцію» визначає можливості залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських, зокрема йдеться про спільний розгляд скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та перевірку інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України (Про Національну поліцію, 2015). Право громадян на оскарження будь-яких рішень, дій чи бездіяльності владних суб'єктів варто взагалі розглядати як певну гарантію забезпечення та дотримання їх прав і свобод, в тому числі у діяльності поліції. В той же час у ст. 90 варто було б наголосити на змісті зазначеного права громадян та гарантіях його реалізації відповідно до Закону України «Про звернення громадян» (Про звернення громадян, 1996).

Висновки. Викладене дозволяє зробити висновок, що у Законі України «Про Національну поліцію» форми громадського контролю за діяльністю поліції визначено недостатньо повно, їх перелік варто було б доповнити й іншими формами, якими можуть бути, наприклад, громадське обговорення проєктів рішень, висвітлення діяльності поліції у ЗМІ, врахування громадської думки для оцінки її діяльності тощо.

Список використаних джерел:

1. Безпалова О.І., Джафарова О.В., Троян В.А. та ін. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 432 с.
2. Борбунюк О.О. Форми громадського контролю як засобу забезпечення законності нормативно-правових актів у державному управлінні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 127–132.
3. Василенко В.М. Адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції : монографія. Харків : Факт, 2020. 380 с.
4. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. К. : Факт, 2003. 384 с.
5. Етимологічний словник української мови: у 7 т./ ред. кол.: О.С. Мельничук та ін. К. : Наукова думка, 1983. Т.4. 656 с.
6. Євтушенко О.Н., Андріяш В.І. Державне управління (Основи теорії державного управління): навчальний посібник: у 3-х частинах. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. 2013. 268 с.
7. Комзюк А.Т. Паньчук О.В. Громадський контроль як засіб забезпечення законності у сфері державного управління. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 23. С. 160–164.
8. Крупник А.С. Громадський контроль: сутність та механізм здійснення. 2020. URL: https://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf
9. Логвиненко Б.О., Кравченко І.С. Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності: Метод. рекомендації. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 20 с.
10. Миронюк Р.В. Громадський контроль за діяльністю поліції: монографія. Дніпро : Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ, 2020. 134 с.
11. Музичук О.М. Організаційно-правові основи участі громадян в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями : дис. ... канд. юрид. наук / 12.00.07. Х., 2003. 192 с.
12. Невмержицький О.І. Особливості правового статусу суб'єктів правовідносин під час здійснення контролю за наданням адміністративних послуг у сфері земельних відносин. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип.1 (40). С. 82–89.
13. Олійник І.Л. Організаційно-правові засади взаємодії міліції (поліції) країн-учасниць СНД у боротьбі з правопорушеннями : дис. ... канд. юрид. наук / 12.00.07. Донецьк, 2005. 228 с.
14. Про звернення громадян : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.
15. Про національну безпеку України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
16. Про Національну поліцію : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
17. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 338.
18. Собакарь А.О. Державний контроль за безпекою руху транспортних засобів в Україні: проблеми теорії і практики: монографія. Донецьк: ДЮІ МВС України, 2011, 492 с.

References:

1. Bezpalova, O.I., Dzhaifarova, O.V., Troian, V.A. ta in. (2017). *Administrativna diialnist orhaniv politsii Ukrainy* [Administrative activity of police bodies of Ukraine]: pidruchnyk. MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv : KhNUVS. 432 p. [in Ukrainian].
2. Borbuniuk, O.O. (2015). *Formy hromadskoho kontroliu yak zasobu zabezpechennia zakonnosti normatyvno-pravovykh aktiv u derzhavnomu upravlinni* [Forms of public control as a means of ensuring the legality of regulations in public administration]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 1. pp. 127–132. [in Ukrainian].
3. Vasylenko, V.M. (2020). *Administrativno-pravove zabezpechennia hromadskoho kontroliu za diialnistiu Natsionalnoi politsii* [Administrative and legal support of public control over the activities of the National Police]: monohrafiia. Kharkiv : Fakt, 380 p. [in Ukrainian].

4. Averianov, V.B. (red.). (2003). Derzhavne upravlinnia [Public administration: problems of administrative law theory and practice]: problemy administratyvno-pravovoi teorii ta praktyky. K. : Fakt. 384 p. [in Ukrainian].
5. Melnychuk, O.S. (red.). (1983). Etymolohichniy slovnyk ukrainskoi movy [Etymological dictionary of the Ukrainian language]: u 7 t. K. : Naukova dumka. 656 p. [in Ukrainian].
6. Ievtushenko, O.N., Andriiash, V.I. (2013). Derzhavne upravlinnia (Osnovy teorii derzhavnogo upravlinnia) [Public Administration (Fundamentals of the theory of public administration)]: navchalnyi posibnyk: u 3-kh chastynakh. Mykolaiv : Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly. 268 p. [in Ukrainian].
7. Komziuk, A.T. Panchuk, O.V. (2003). Hromadskyi kontrol yak zasib zabezpechennia zakonnosti u sferi derzhavnogo upravlinnia [Public control as a means of ensuring the rule of law in the field of public administration]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Vyp. 23. pp. 160–164. [in Ukrainian].
8. Krupnyk, A.S. Hromadskyi kontrol: sutnist ta mekhanizm zdiisnennia [Public control: the essence and mechanism of implementation]. 2020. URL: https://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf [in Ukrainian].
9. Lohvynenko, B.O., Kravchenko, I.S. (2018). Vzaiemodiia politsii ta suspilstva na zasadakh partnerstva v diialnosti pidrozdiliv preventyvnoi diialnosti [Interaction between the police and society on the basis of partnership in the activities of preventive units]: Metod. rekomendatsii. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vntr. sprav. 20 p. [in Ukrainian].
10. Myroniuk, R.V. (2020). Hromadskyi kontrol za diialnistiu politsii [Public control over police activities]: monohrafiia. Dnipro : Dniprop. derzh.un-t vntr. sprav. 134 p. [in Ukrainian].
11. Muzychuk, O.M. (2003). Orhanizatsiino-pravovi osnovy uchasti hromadian v okhoroni hromadskoho poriadku i borotbi z pravoporushenniamy [Organizational and legal bases of citizen participation in the protection of public order and the fight against crime]: dys. ... kand. yuryd. nauk / 12.00.07. Kh. 192 p. [in Ukrainian].
12. Nevmerzhytskyi, O.I. (2019). Osoblyvosti pravovoho statusu subiektiv pravovidosyn pid chas zdiisnennia kontroliu za nadanniam administratyvnykh posluh u sferi zemelnykh vidnosyn [Features of the legal status of the subjects of legal relations during the control over the provision of administrative services in the field of land relations]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. Vyp.1 (40). pp. 82–89. [in Ukrainian].
13. Oliinyk, I.L. (2005). Orhanizatsiino-pravovi zasady vzaiemodii militsii (politsii) krain-uchasnyts SND u borotbi z pravoporushenniamy [Organizational and legal principles of cooperation between the police (police) of the CIS member states in the fight against crime]: dys. ... kand. yuryd. nauk / 12.00.07. Donetsk. 228 p. [in Ukrainian].
14. Pro zvernennia hromadian [On citizens' appeals]: Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 47. St. 256. [in Ukrainian].
15. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2018. № 31. St. 241. [in Ukrainian].
16. Pro Natsionalnu politsiiu [About the National Police]: Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2015. № 40-41. St. 379. [in Ukrainian].
17. Pro uchast hromadian v okhoroni hromadskoho poriadku i derzhavnogo kordonu [On the participation of citizens in the protection of public order and the state border]: Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2000. № 40. St. 338. [in Ukrainian].
18. Sobakar, A.O. (2011). Derzhavnyi kontrol za bezpekoiu rukhu transportnykh zasobiv v Ukraini: problemy teorii i praktyky [State control over vehicle safety in Ukraine: problems of theory and practice]: monohrafiia. Donetsk : DIUI MVS Ukrainy. 492 p. [in Ukrainian].